

บทที่ ๑

บททั่วไป

๑.๑ ความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

ก่อนที่ท้องดินนครหลวงของประเทศไทยจะกลายรูปมาเป็นการบริหาร และการปกครอง ที่เรียกว่า กรุงเทพมหานคร ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนั้น มีลำดับความเป็นมาดังนี้คือ

๑. กำเนิดเทศบาลนครกรุงเทพ

เทศบาลนครกรุงเทพก่อกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง เทศบาลนครกรุงเทพ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยความตามวรรคสอง มาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบ เทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๒ ที่กำหนดไว้ว่า "การตั้งเทศบาลนคร จะทำได้โดยพระราชบัญญัติ ซึ่งจะได้กำหนดเขตต์ และนามของนครนั้นไว้ด้วย"

ตามนัยพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ พ.ศ. ๒๔๗๕ กำหนดให้ จัดตั้งเทศบาลขึ้นในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐^๒ แต่สำนักงานของเทศบาล เริ่มเปิดดำเนินการ ในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ทั้งสภาเทศบาลก็ได้กระทำพิธีเปิดในวันดังกล่าวนี้เช่นกัน^๓

หน่วยงานของเทศบาลนครกรุงเทพ เมื่อเริ่มจัดตั้งขึ้น มีแต่สำนักปลัดเทศบาล สภานคร กองคลัง และกองผลประโยชน์เท่านั้น^๔ สำหรับสภานครทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการสภา

1. พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๒, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่มที่ ๒๖ ประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๒ รวบรวมโดย ร้อยตำรวจโท เสถียร วิชัยลักษณ์ และบุคคลอื่น มาตรา ๔๘
2. พระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๓ ตอนที่ ๒๖ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒
3. นันทกา สุประภาตะนันท์ "วิวัฒนาการของเทศบาลนครกรุงเทพ" วารสารเทศบาลนครกรุงเทพ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๐๗, ๑๗
4. เรื่องเดียวกัน, ๒๓

เทศบาล เป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อประธานสภา และมีเลขานุการสภาเป็นหัวหน้า ต่อมาถูกยุบและได้รวมหน่วยงานนี้ไว้ในสำนักปลัดเทศบาล^๕

ในปีที่เริ่มดำเนินงานนั้น เทศบาลนครกรุงเทพได้รับโอนกิจการของหน่วยราชการหลายแห่งมาปฏิบัติ และได้มีการจัดตั้งใหม่ตามคำสั่งที่ ๑/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๘๐ โดยแบ่งส่วนงานออกเป็นกอง มีหัวหน้ากองรับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะเทศมนตรี ๙ กอง คือ^๖

- (๑) สำนักปลัดเทศบาล
- (๒) กองคลังเทศบาล
- (๓) กองผลประโยชน์เทศบาล
- (๔) กองช่างเทศบาล
- (๕) กองถนน
- (๖) กองสาธารณสุขเทศบาล
- (๗) กองตำรวจเทศบาล
- (๘) โรงพยาบาลกลาง
- (๙) วชิรพยาบาล

ต่อมาการจัดระเบียบบริหารงานของเทศบาลนครกรุงเทพ ได้มีการปรับปรุงหน่วยงานรวมทั้งเปลี่ยนแปลงชื่อของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเสียใหม่ ให้มีประสิทธิภาพที่จะจัดบริการได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยก่อนที่จะเปลี่ยนไปเป็นเทศบาลนครหลวงนั้น เทศบาลนครกรุงเทพมีส่วนราชการตามที่ปรากฏในหนังสือการแบ่งส่วนงานของเทศบาลนครกรุงเทพ พ.ศ.๒๕๑๐ ดังนี้ ^๗

๑. สำนักปลัดเทศบาล ประกอบด้วย
- ๑.๑ กองกลาง

-
5. ตลอด จรูญรัตน์, "การบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพ" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔, หน้า ๑๑
 6. เทศบาลนครกรุงเทพ, ที่ระลึกคล้ายวันสถาปนาเทศบาลนครกรุงเทพ ครบรอบ ๓๐ ปี (พระนคร, โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๑๐), หน้า ๑๐๐ - ๑๐๗
 7. กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร รายงานประจำปี ๒๕๑๗, (พระนคร : กองการเจ้าหน้าที่ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๘), หน้า ๕ - ๗

๑.๒ กองงบประมาณ

๑.๓ กองกฎหมายและคดี

๑.๔ กองตรวจพิเศษ

๑.๕ กองการเจ้าหน้าที่

๑.๖ กองผังเมือง

๒. ฝ่ายการคลัง ประกอบด้วย

๒.๑ กองการเงิน

๒.๒ กองบัญชีและพัสดุ

๒.๓ กองรายได้

๓. ฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย

๓.๑ กองการศึกษา

๓.๒ กองสวัสดิการสังคม

๔. ฝ่ายสาธารณสุข ประกอบด้วย

๔.๑ กองสุขาภิบาล

๔.๒ กองส่งเสริมสุขภาพ

๔.๓ กองควบคุมโรคติดต่อ

๔.๔ ศูนย์บริการสาธารณสุข

๕. ฝ่ายการโยธา ประกอบด้วย

๕.๑ กองประสานงานการโยธา

๕.๒ กองก่อสร้าง - บำรุง

๕.๓ กองแบบแผน

๕.๔ กองรังวัดและที่ดิน

๖. ฝ่ายอาคารและบุรณะ ประกอบด้วย

๖.๑ กองควบคุมอาคาร

๖.๒ กองรักษาความสะอาด

๖.๓ งานส่วนสาธารณะ

๗. ฝ่ายโรงพยาบาลกลาง ประกอบด้วย

๗.๑ กองอำนวยการ

๗.๒ กองศัลยกรรม

๗.๓ กองโสตถยกรรม

๗.๔ กองสูติรีเวชกรรม

๗.๕ กองสถานพยาบาลพักฟื้น

๘. ฝ่ายเวชวิทยบาล ประกอบด้วย

๘.๑ กองอำนวยการ

๘.๒ กองศัลยกรรม

๘.๓ กองโสตถยกรรม

๘.๔ กองสูติรีเวชกรรม

๘.๕ กองการศึกษาพยาบาล

๒. กำเนิกเทศบาลนครหลวง

เทศบาลนครกรุงเทพได้บริหารงานท้องถิ่นภายใต้ขอบเขต และอำนาจตามกฎหมาย
ในฐานะราชการส่วนท้องถิ่นตลอดมา ได้มีการขยายและปรับปรุงส่วนราชการเป็นลำดับ ตามความเจริญ
เติบโตขององค์การตราบจนถึงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ รัฐบาลคณะปฏิวัติ (สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร
เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ) ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔ รวมจังหวัดพระนครและธนบุรีเข้าด้วยกัน
เป็น "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" สำหรับเหตุผลในการรวมจังหวัดพระนครและธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน
นั้น ปรากฏตามความนำในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ว่า "โดยเหตุที่จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

เป็นจังหวัดที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และการปกครองมาช้านาน
 แม้ในปัจจุบันการประกอบอาชีพของประชาชนแต่ละจังหวัดก็ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นจังหวัดเดียวกัน
 และการจัดหน่วยราชการสำหรับรับใช้ประชาชนก็กระทำในรูปใหม่หน่วยราชการร่วมกัน เช่น การศาล
 การรับจดทะเบียนกิจการบางประเภท คณะปฏิวัติจึงเห็นสมควรที่จะรวมจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี
 เป็นจังหวัดเดียวกัน เพื่อการบริหารราชการจะดำเนินไปโดยประหยัด และมีประสิทธิภาพบังเกิดความ
 เจริญแก่จังหวัดทั้งสองโดยรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความสะดวกให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น....."^๘

ตามผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔ นครหลวงกรุงเทพธนบุรีจึงมีฐานะเป็น
 จังหวัด ๆ หนึ่งในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ จะมีชื่อแตกต่างพิเศษ
 จากจังหวัดอื่น ก็ตรงที่เป็นที่ตั้งของเมืองหลวง ซึ่งเรียกตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดแตกต่างไปจาก
 จังหวัดอื่น กล่าวคือ เรียกว่า "ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และมีรองผู้ว่าราชการ ๆ ๒ คน
 ซึ่งมากกว่าจังหวัดอื่นซึ่งมีรองผู้ว่าราชการเพียงคนเดียว นอกจากนั้นนครหลวงกรุงเทพธนบุรีก็มีราชการ
 บริหารส่วนท้องถิ่น ในรูปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ประกอบด้วย
 ฝ่ายนิติบัญญัติ เรียกว่า "สภานครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และฝ่ายบริหาร เรียกว่า "องค์การบริหารนครหลวง
 กรุงเทพธนบุรี"

ต่อมาในวันเดียวกันนี้เอง ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติในฉบับถัดมา คือ ฉบับที่ ๒๕
 ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี เข้าด้วยกัน เป็นเทศบาลสำหรับนครหลวงกรุงเทพธนบุรี
 เรียกว่า "เทศบาลนครหลวง" โดยให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่กิจการ ทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ งบประมาณ
 พนักงานเทศบาลและลูกจ้างของเทศบาลนครกรุงเทพและของเทศบาลนครธนบุรีไปเป็นของเทศบาลนครหลวง
 สำหรับเหตุผลในการรวมเทศบาลทั้งสอง เข้าด้วยกัน ปรากฏเป็นคำปรารภตามความกล่าวนำของประกาศ
 คณะปฏิวัติ ฉบับนี้ ว่า "ตามที่คณะปฏิวัติได้จัดตั้งนครหลวงกรุงเทพธนบุรี โดยรวมจังหวัดพระนครและ

8. วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, ประสาน บุญโสภากย์ และรังสรรค์ แสงสุข, (ผู้รวบรวม) "ประกาศของ
 คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔, รวมประกาศคณะปฏิวัติ (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, ๒๕๑๕), หน้า ๑๔

จังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการและความสะดวกของประชาชน
ในด้านการจัดการปกครองท้องถิ่นของนครหลวงกรุงเทพธนบุรีสมควรจัดรูปการปกครอง เป็นพิเศษ
แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น คือ เป็นเทศบาลสำหรับนครหลวงโดยเฉพาะ เพื่อให้เทศบาลนครหลวงสามารถ
บริหารท้องถิ่นได้โดยมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของราชการบริหารส่วนกลางยิ่งขึ้น..."^๙
ตามผลแห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ จึงเป็นการรวมเอาเขตพื้นที่ของเทศบาลนครทั้งสองแห่งเข้า
ด้วยกัน แต่มีชื่อแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น ก็คือ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร มาจากการแต่งตั้งโดย
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สำหรับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหลวงกำหนดให้ผู้ว่า
ราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นโดยตำแหน่ง"^{๑๐}

สำหรับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลนครหลวง ก็มีเช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลนคร
ตามกฎหมายว่าด้วย เทศบาลและตามกฎกระทรวงกำหนด แต่มีชื่อแตกต่างทำให้เทศบาลนครหลวง
อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงมหาดไทยโดยตรง แทนที่จะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ควบคุม
เหมือนเทศบาลอื่น ๆ ก็กำหนดให้การควบคุมเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย"^{๑๑}

ส่วนการจัดส่วนราชการนั้นก็ยังใช้ส่วนราชการเหมือนกับเทศบาลนครกรุงเทพ

๓. กำเนิดกรุงเทพมหานคร

เทศบาลนครหลวงมีอายุอยู่ได้ประมาณ ๑ ปี ตั้งแต่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ ถึง ๑๒ ธันวาคม
๒๕๑๕ เทศบาลนครหลวงก็กลายสภาพมาเป็น "กรุงเทพมหานคร" (กทม.) กล่าวคือ ในวันที่ ๑๓
ธันวาคม ๒๕๑๕ ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ ได้รวมเอาหน่วยการปกครองหลายหน่วยเข้า
ด้วยกัน ได้แก่ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เทศบาลนครหลวง
และสุขาภิบาลต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งนับว่าเป็นการจัดรูปการบริหารการปกครอง
ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ

สำหรับมูลเหตุที่ได้เปลี่ยนรูปการปกครองจากเทศบาลนครหลวงมาเป็น "กรุงเทพ

9. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕

10. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๖

11. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๗

มหานคร" นั้น ปรากฏตามความกล่าวมาของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ ความว่า ".....โดย
ที่นครหลวงกรุง เทพธนบุรี เป็นมหานครที่มีประชากรอยู่หนาแน่นและเป็นศูนย์กลางของกิจการต่าง ๆ
มีความจำเป็นที่จะต้องจัดรูปการปกครอง และการบริหารให้มีลักษณะพิเศษ โดยการปรับปรุงระเบียบ
บริหารราชการ ส่วนราชการและแบ่งเขตพื้นที่การปกครองใหม่เจ้าหน้าที่ ที่สามารถทำงานแก้ไขปัญหา
ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้น สามารถอำนวยความสะดวกและเข้าถึงประชาชนในเขตนครหลวงกรุง เทพธนบุรีได้
โดยแท้จริงและรวดเร็ว"^{๑๒}

รูปลักษณะ และฐานะใหม่ของกรุงเทพมหานคร

การปกครองกรุงเทพมหานครเป็นการรวมสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันดังนี้ คือ ^{๑๓}

๑. เป็นการรวมเขตพื้นที่ปกครองของสองจังหวัดเข้าด้วยกัน กลายเป็นเขตพื้นที่
ปกครองท้องถิ่นพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร อันเป็นเขตพื้นที่ของจังหวัดพระนครและธนบุรีเดิมรวมเข้า
ด้วยกันเป็นเนื้อที่ ๑๕๕๕ ตารางกิโลเมตร

๒. เป็นการรวมเอาราชการส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน

๒.๑ ราชการส่วนภูมิภาค คือ "นครหลวงกรุง เทพธนบุรี" (จังหวัดพระนคร
และจังหวัดธนบุรีเดิม)

๒.๒ ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในเขตนครหลวงกรุง เทพธนบุรี คือ

- องค์การบริหารนครหลวงกรุง เทพธนบุรี (ในฐานะองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด)

- เทศบาลนครหลวง

- สุขาภิบาลต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามเขตอำเภอชนนอก (เดิม)

๓. เป็นการรวมอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของนครหลวง

12. ประวิณ ณ นคร (ผู้รวบรวม) "ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕", เรื่องเดิม,
หน้า ๑๑๒๐

13. สมบูรณ์ อานิกวงศ์ชัย, การปกครองและการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (พระนคร:
ส. พยุงพงศ์, ๒๕๑๓), หน้า ๔๓ - ๔๕

กรุงเทพมหานครบางส่วน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครหลวง และสุขาภิบาลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

๔. เป็นการรวมกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้เป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของกรุงเทพมหานคร

๕. เป็นการรวมเอาบรรดาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างขององค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครหลวง สุขาภิบาลในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานครรวมเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี

การจัดส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร

หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนรูปการปกครองจากเทศบาลนครหลวงมาเป็นกรุงเทพมหานคร

ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ ก็ปรากฏว่ายังคงอนุโลมใช้ส่วนราชการเดิมของเทศบาลนครหลวงอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งในวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๖ ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการของกรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ โดยผลของประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดระเบียบกรุงเทพมหานคร^{๑๔} ต่อมาได้มีการพิจารณาปรับปรุงส่วนราชการขึ้นใหม่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๗ ส่วนใหญ่ยังคงใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ และต่อมาได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมส่วนราชการตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๗ โดยมีส่วนที่ปรับปรุงใหม่ รวม ๒ สำนัก คือ สำนักการแพทย์ และสำนักการศึกษา ดังนั้น ส่วนราชการของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีดังนี้ คือ

๑. สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
๒. สำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร
๓. สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๓.๑ กองกลาง

14. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร

เทศกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑ ตอนที่ ๒ (๒๓ มกราคม ๒๕๑๖) , หน้า ๑ - ๗

- ๓.๒ กองการเจ้าหน้าที่
- ๓.๓ กองฝึกอบรม
- ๓.๔ กองผังเมือง
- ๓.๕ กองงบประมาณ
- ๓.๖ กองกฎหมายและคดี
- ๓.๗ กองปกครองและทะเบียน
- ๓.๘ กองประชาสัมพันธ์
- ๓.๙ กองวิศวกรรมจราจร
๔. สำนักผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
๕. สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
 - ๕.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๕.๒ กองนโยบายและแผน ๑
 - ๕.๓ กองนโยบายและแผน ๒
 - ๕.๔ กองนโยบายและแผน ๓
๖. สำนักการแพทย์ ประกอบด้วย
 - ๖.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๖.๒ กองวิชาการแพทย์วิทยาลัยพยาบาล ประกอบด้วย
 - (๑) กองบริการทั่วไป
 - (๒) กองบริการทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์
 - (๓) กองศัลยกรรม
 - (๔) กองโอสถกรรม

(๕) กองสุตินวีเวชกรรม

(๖) กองการศึกษาพยาบาล

โรงพยาบาลกลาง ประกอบด้วย

(๑) กองบริการทั่วไป

(๒) กองบริการทางวิทยาศาสตร์ และทางการแพทย์

(๓) กองคลังกรรม

(๔) กองโสตถกรรม

(๕) กองสุตินวีเวชกรรม

โรงพยาบาลตากสิน ประกอบด้วย

(๑) กองบริการทั่วไป

(๒) กองบริการทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์

(๓) กองคลังกรรม

(๔) กองโสตถกรรม

(๕) กองสุตินวีเวชกรรม

โรงพยาบาลบางคอแหลม ประกอบด้วย

(๑) กองบริการทั่วไป

(๒) กองบริการทางวิทยาศาสตร์ และทางการแพทย์

(๓) กองคลังกรรม

(๔) กองโสตถกรรม

(๕) กองสุตินวีเวชกรรม

๗. สำนักงานมัช ประกอบด้วย

๗.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ

๗.๒ กองส่งเสริมสาธารณสุข

- ๗.๓ กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
- ๗.๔ กองควบคุมโรคสัตว์
- ๗.๕ กองส่งเสริมสุขภาพ
- ๗.๖ กองทันตสาธารณสุข
- ๗.๗ กองพยาบาลสาธารณสุข
- ๗.๘ กองควบคุมโรคติดต่อ
- ๗.๙ ศูนย์บริการสาธารณสุข
๘. สำนักการศึกษา ประกอบด้วย
 - ๘.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๘.๒ หน่วยศึกษานิเทศก์
 - ๘.๓ กองโรงเรียน
 - ๘.๔ กองวิชาการ
๙. สำนักการโยธา ประกอบด้วย
 - ๙.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๙.๒ กองออกแบบ
 - ๙.๓ กองก่อสร้างและบูรณะ
 - ๙.๔ กองควบคุมการก่อสร้าง
 - ๙.๕ กองควบคุมอาคาร
 - ๙.๖ กองรังวัดที่ดินและที่สาธารณะ
๑๐. สำนักรักษาความสะอาด ประกอบด้วย
 - ๑๐.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๑๐.๒ กองวิชาการสุขาภิบาล

- ๑๐.๓ กองบริการรักษาความสะอาด
- ๑๐.๔ กองควบคุมระบบระบายน้ำ
- ๑๐.๕ โรงงานกำจัดมูลฝอยทินแดง
- ๑๐.๖ โรงงานกำจัดมูลฝอยรามอินทรา
- ๑๐.๗ โรงงานกำจัดมูลฝอยดอนหญาง
- ๑๐.๘ โรงงานกำจัดมูลฝอยชนบุรี
- ๑๑. สำนักสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย
 - ๑๑.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๑๑.๒ กองสังคมสงเคราะห์
 - ๑๑.๓ กองสันตนาการ
 - ๑๑.๔ กองสวนสาธารณะ
- ๑๒. สำนักการคลัง ประกอบด้วย
 - ๑๒.๑ สำนักงานเลขานุการสำนัก ฯ
 - ๑๒.๒ กองรายได้
 - ๑๒.๓ กองการเงิน
 - ๑๒.๔ กองทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ
 - ๑๒.๕ กองบัญชีและตรวจสอบ
 - ๑๒.๖ กองระบบการคลัง
 - ๑๒.๗ กองโรงงานช่างกล
- ๑๓. สำนักสำรวจเทศกิจ
(ยังไม่มีกรมแบ่งส่วนงานและดำเนินงานแต่อย่างใด เพราะยังมีปัญหา
ในด้านนโยบายที่แน่นอน)

๑๔. เขต

เป็นส่วนราชการแบ่งตามพื้นที่ และดำเนินการภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายไปจากกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น ๒๔ เขต คือ

(๑) เขตพระโขนง	(๑๓) เขตพระนคร
(๒) เขตพญาไท	(๑๔) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
(๓) เขตดุสิต	(๑๕) เขตหนองจอก
(๔) เขตยานนาวา	(๑๖) เขตคลองสาน
(๕) เขตธนบุรี	(๑๗) เขตมีนบุรี
(๖) เขตบางกอกน้อย	(๑๘) เขตสัมพันธวงศ์
(๗) เขตบางเขน	(๑๙) เขตลาดกระบัง
(๘) เขตปทุมวัน	(๒๐) เขตราชบุรีบูรณะ
(๙) เขตบางกะปิ	(๒๑) เขตคลองสาน
(๑๐) เขตบางรัก	(๒๒) เขตบางกอกใหญ่
(๑๑) เขตบางขุนเทียน	(๒๓) เขตห้วยขวาง
(๑๒) เขตภาษีเจริญ	(๒๔) เขตหนองแขม

๑.๒ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร

๑.๒.๑ องค์การกลางการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร

ในระยะที่เป็นเทศบาล การบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพเหมือนกับเทศบาลทุกแห่ง กล่าวคือ ต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล ซึ่งได้มีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗ เป็นฉบับแรกและได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ส่วนหลักการ และรายละเอียดในพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาลนั้นได้เปลี่ยนแปลงจากพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน

สำหรับองค์การกลางการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ใ้พิมพ์บัญชีไว้ใช้

ในพระราชกฤษฎีกา ระเบียบพนักงานเทศบาลทุกฉบับ หลักการที่กำหนดก็คือ มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการ และมีคณะกรรมการอัยการอยู่รอง ๆ ลงไป คณะกรรมการนี้ คือ คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีฐานะเป็นหน่วยงานบริหารงานบุคคลกลางของเทศบาลทั้งหมด เป็นคณะกรรมการในระดับชาติ ซึ่งเป็นผู้วางหลักและควบคุมการดำเนินการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่น ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (ถ้ามี) รัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงมหาดไทย (ถ้ามี) ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมต่าง ๆ และหัวหน้าสำนักงานซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรมในกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ และมีผู้อำนวยการส่วนการปกครองท้องถิ่นเป็นกรรมการและเลขานุการ

ในการดำเนินงาน ก.ท. มีอำนาจที่จะตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติกรตาม
ที่ ก.ท. มอหมาย ๒ คณะ คือ^{๑๕}

๑. คณะอนุกรรมการวิสามัญ พิจารณากำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การบรรจุแต่งตั้ง การโอน และการต่ออายุการทำงานของพนักงานเทศบาล
๒. คณะอนุกรรมการวิสามัญ พิจารณาเกี่ยวกับการสั่งให้พนักงานเทศบาลออกจากงาน และพิจารณาวินัยพนักงานเทศบาล

สำหรับคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพโดยตรงที่ได้รับ
มอบหมาย หรือรับมอบอำนาจมาจาก ก.ท. ตามลำดับ คือ

๑. คณะอนุกรรมการพนักงานเทศบาลสามัญ ประจำจังหวัดพระนคร (อ.ก.ท. จังหวัดพระนคร) ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการจังหวัดเป็นอนุกรรมการ และผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการและเลขานุการ อ.ก.ท. จังหวัดมีอำนาจเกี่ยวกับอนุมัติการบริหารงานบุคคลระดับพนักงานชั้นตรีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพนักงานชั้นโทลงมานั้น มีอำนาจอนุมัติเฉพาะการพิจารณา วินัยเท่านั้น ส่วนอำนาจการบริหารงานบุคคลของตำแหน่งที่สำคัญบางตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งปลัดเทศบาล ฯลฯ ตำแหน่งสมุหบัญชี ก.ท. ยังสงวนอำนาจเอาไว้

๒. คณะอนุกรรมการ พนักงานเทศบาล สามัญประจำเทศบาลนครกรุงเทพ (อ. ก. ท. เทศบาลนครกรุงเทพ) ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเป็นประธาน เทศมนตรี ปลัดเทศบาล สมุหบัญชี และหัวหน้าส่วนการบริหารของเทศบาลนครกรุงเทพ ตามที่ ก.ท. กำหนดเป็นอนุกรรมการ และให้แต่งตั้งอนุกรรมการคนหนึ่ง หรือพนักงานเทศบาลอื่นเป็นเลขานุการ ส่วนอำนาจหน้าที่ของ อ. ก. ท. เทศบาลนครกรุงเทพนั้น กฎหมายได้กำหนดไว้ให้มีอำนาจหน้าที่ช่วย อ. ก. ท. จังหวัด และ ก. ท. เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล

เมื่อได้มีการรวมเทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรี เข้าด้วยกันเป็นเทศบาลนครหลวงตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ องค์การกลางบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครหลวงก็ยังคงมีลักษณะ เช่นเดียวกันกับในสมัยที่เป็นเทศบาลนครกรุงเทพ^{๑๖}

ต่อมาเมื่อเทศบาลนครหลวงได้เปลี่ยนฐานะมาเป็น "กรุงเทพมหานคร" ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ และได้มีกฎหมายรับรองฐานะของข้าราชการกรุงเทพมหานคร คือ "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖" ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เป็นผู้ควบคุมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการกรุงเทพมหานคร โดยเรียกคณะกรรมการนี้ว่า "คณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร" (ก. ก.)^{๑๗} คณะกรรมการนี้มีฐานะสูงสุดในระบอบหน่วยงานบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้วางหลักและควบคุมการดำเนินการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย^{๑๘}

- (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน
 - (๒) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยคนหนึ่ง เป็นรองประธาน
- ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

16. สมบูรณ์ อานิกวงศ์ชัย เรื่องเดิม, หน้า ๔๔ - ๔๕

17. "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖" เทศกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑ ตอน ๑๐ (๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๖), หน้า ๓

18. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

- (๓) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ
- (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินห้าคน ซึ่งรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง เป็นกรรมการ
- (๕) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการและเลขาธิการ
อำนาจหน้าที่ของ ก.ก. มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ

พลเรือนกำหนดไว้สำหรับ ก.พ., อ.ก.พ. กระทรวง และ อ.ก.พ.กรม และมีอำนาจออกกฎ ก.ก. ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดให้ออกกฎ ก.พ. ฉะนั้น จึงอาจสรุปอำนาจ ในการบริหารงานบุคคลกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖ และตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ กทม. นำมาใช้โดยอนุโลมในเรื่องต่าง ๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้^{๑๔}

- (๑) รักษาระเบียบประวัติข้าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๑๑)
- (๒) ศึกษาและวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๑๑)

- (๓) ควบคุมดูแลให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ กทม. นำมาใช้โดยอนุโลม

- (๔) ออกกฎ ก.ก. และระเบียบอื่น ๆ ที่เห็นสมควรเพื่อให้เป็นมาตรฐานและกฎเกณฑ์ในทางปฏิบัติ (มาตรา ๑๑)

(๕) กำหนดขึ้นและอัตราเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๒๔)

- (๖) พิจารณาแต่งตั้งระดับชั้นพิเศษ ให้แก่ตำแหน่งระดับผู้อำนวยการกอง รองผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการสำนัก รองปลัดกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๒๖)

- (๗) กำหนดเทียบชั้น และเงินเดือนข้าราชการอื่น ๆ กับชั้นอันค้ำ และชั้นเงินเดือน

19. กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร, เอกสารประกอบการบรรยายสรุปงานในหน้าที่ของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (เอกสารโรเนียว, ๑๑ กันยายน ๒๕๑๔)

ข้าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๓๐)

(๘) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุผู้ออกจากราชการไปแล้วกลับเข้ารับราชการ

(มาตรา ๓๒)

(๙) พิจารณาอนุมัติให้บรรจุข้าราชการผู้ออกจากราชการไปแล้ว กลับเข้ารับราชการ

ในอัตราสูงกว่าเดิม (มาตรา ๓๒ ทวิ)

(๑๐) พิจารณาสอบสวนยกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัติ ให้ผู้ขาดคุณสมบัติบางประการ มีสิทธิสมัครเข้ารับราชการได้ (ม.๔๕)

(๑๑) พิจารณาวางขอม้งคัมมิให้แต่งตั้งบุตรหรือสตรีในบางตำแหน่ง (มาตรา ๕๖)

(๑๒) จัดการสอบแข่งขันวิชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ชั้นจัตวา และชั้นตรี

ตลอดจนกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบ (มาตรา ๕๘)

(๑๓) พิจารณาตามพระราชกฤษฎีกา บรรจุข้าราชการในเหตุพิเศษ (มาตรา ๕๔)

(๑๔) พิจารณาสอบสวนบรรจุบุตรหญิง (มาตรา ๕๖)

(๑๕) พิจารณาอนุมัติให้เลื่อนอันดับเงินเดือนสูงกว่าชั้นต่ำของอันดับ (มาตรา ๖๒)

(๑๖) พิจารณาอุทธรณ์การถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก ให้ออก ท้ายตอรัฐมนตรี

(มาตรา ๑๐๔)

(๑๗) พิจารณากำหนดตำแหน่งและเงินเดือนที่ควรได้รับ คุณสมบัติและความรู้ของ
ผู้ดำรงตำแหน่ง วิธีการคัดเลือก วิธีการสอบ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การเลื่อนชั้น

(๑๘) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. และ ก.ก. อนุโลม มาบังคับใช้แก่

ข้าราชการกรุงเทพมหานคร

(๑๙) หน้าที่พิเศษตามที่ ค.ร.ม.มอบหมาย เช่น การพิจารณาขอพระราชทานเหรียญ
คุณงามความดี เข็มศิลปวิทยา ตลอดจนการปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามมติ ค.ร.ม. ในด้านบริหารงานบุคคล
หรืองานด้านการเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ ก.ก. ยังได้แต่งตั้งองค์การบริหารงานบุคคล ในระดับอนุกรรมการ
ข้าราชการกรุงเทพมหานคร (อ.ก.ก.) เพื่อทำการแทนในเรื่องต่าง ๆ มี ๒ คณะ คือ

(๑) อ.ก.ก. เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบการและวินัย มีอำนาจหน้าที่ทำการแทน ก.ก. เกี่ยวกับการพิจารณาร่างกฎหมาย พระราชกฤษฎีกา ร่างกฎ ก.ก. ร่างข้อบังคับ ร่างระเบียบ และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร หรือกฎหมายที่กรุงเทพมหานครนำมาใช้ หรือออกใช้บังคับและมีอำนาจหน้าที่พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวินัยตามที่กฎหมาย กำหนดให้ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร และกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนที่นำมาบังคับใช้โดยอนุโลม การพิจารณาสั่งให้ข้าราชการออกจากราชการด้วยเหตุอื่น นอกจากกรณีเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเพราะเหตุสูงอายุ เป็นต้น และมีหน้าที่อื่นตามที่ ก.ก. มอบหมาย^{๒๐}

(๒) อ.ก.ก. เกี่ยวกับการกำหนดค่าแห่ง อัตราเงินเดือน และการสอบ มีอำนาจหน้าที่ทำการแทน ก.ก. เกี่ยวกับงานพิจารณากำหนดขั้น และอันดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เป็นการพิจารณาว่าตำแหน่งใดควรได้รับเงินเดือนเท่าใด ของข้าราชการชั้นจัตวา ตริ โท เอก และพิเศษ ตามในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม พิจารณาหลักสูตรและวิธีการสอบของข้าราชการกรุงเทพมหานคร หลักสูตร และวิธีการสอบเพื่อรับทุนไปศึกษาต่างประเทศ การพิจารณาคณะผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนประวัติข้าราชการ และทำหน้าที่แทน อ.ก.พ. กระทรวง และ อ.ก.พ. กรม เกี่ยวกับการเลื่อนข้าราชการชั้นจัตวาเป็นชั้นตรี ชั้นตรีเป็นชั้นโท ชั้นโทเป็นชั้นเอก และพิจารณาเลื่อนข้าราชการชั้นเอกเป็นชั้นพิเศษ การบรรจุกลับเข้ารับราชการ และมีหน้าที่อื่นตามที่ ก.ก. มอบหมาย^{๒๑}

๑.๒.๒ หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคลในระบอบกรุงเทพมหานคร

20. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖, เรื่องเดิม, หน้า ๒

21. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓

และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของปลัดกรุงเทพมหานคร ในฐานะเจ้าหน้าที่พิจารณาเอกสารเรื่องราวจังหวัด ก่อนที่จะนำเสนอ อ.ก.ก. หรือ ก.ก. พิจารณาแล้วแต่กรณี

ในระยะเริ่มแรกสมัยที่เป็นเทศบาลนครกรุงเทพนั้น มิได้มีการตั้งหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพโดยตรง แต่ได้เริ่มจากเป็นเพียงงาน ในหน้าที่รับผิดชอบส่วนหนึ่งของแผนกกลาง สำนักปลัดเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำ ทะเบียนประวัติของพนักงานเทศบาลทั้งสามัญและวิสามัญ ตรวจสอบคุณสมบัติและพื้นความรู้ของบุคคล ที่จะมาเป็นพนักงานเทศบาล การบรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน การเลื่อนเงินเดือน การรักษาวินัย และการลงโทษทางวินัย การควบคุมวันลา ตลอดจนควบคุมบัตรประจำตัวพนักงานเทศบาล ต่อมาในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ แผนกกลางได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น "กองกลาง" สำนักปลัดเทศบาล ทำให้งาน การเจ้าหน้าที่ได้โอนไปอยู่ในหน้าที่รับผิดชอบส่วนหนึ่งของแผนกสารบรรณ กองกลาง

เนื่องจากกิจการของเทศบาลนครกรุงเทพได้ขยายเติบโตขึ้นตามลำดับ จำเป็นต้องเพิ่ม พนักงานเทศบาลต่าง ๆ มากขึ้นเป็นเงาตามตัว เป็นเหตุให้ได้มีการแยกเอางานการเจ้าหน้าที่ ทั้งหมดมาจากแผนกสารบรรณ ตั้งเป็น "แผนกวินัยและทะเบียนประวัติ" ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ งานการเจ้าหน้าที่ ได้เติบโตขึ้นโดยสำคัญจนกระทั่งถึงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ แผนกวินัยและทะเบียนประวัติ กองกลาง ก็ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกอง เรียกว่า "กองการเจ้าหน้าที่ เป็นอีกกองหนึ่งต่างหากขึ้นตรงต่อสำนักปลัด เทศบาล

กองการเจ้าหน้าที่ในระยะเริ่มแรกนี้ ได้จัดแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๓ แผนก คือ

- (๑) แผนกการสอบ บรรจุ และแต่งตั้ง
- (๒) แผนกทะเบียนประวัติ
- (๓) แผนกวินัย

ต่อมาในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๐๘ ก็ได้รับอนุมัติให้เพิ่มแผนกฝึกอบรมขึ้นอีกแผนกหนึ่ง ในกองการเจ้าหน้าที่ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ แผนกฝึกอบรมก็ได้รับอนุมัติให้ยกฐานะ เป็นกองฝึกอบรม เป็นอีกกองหนึ่งต่างหาก ขึ้นกับสำนักปลัดเทศบาล

อนึ่ง โดยผลของการรวมเทศบาลนครกรุงเทพ กับ เทศบาลนครธนบุรี เข้าด้วยกัน เป็นเทศบาลนครหลวงตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕ ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ มีผลให้แผนก การเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครธนบุรีเดิม ถูกผนวกเข้าเป็นงานในหน้าที่รับผิดชอบของกองการเจ้าหน้าที่ ทั้งหมค ในฐานะกองการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครหลวง

งานของกองการเจ้าหน้าที่ เทศบาลนครหลวงก่อนที่จะมาเป็นกรุงเทพมหานคร ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ นั้น ก็ได้จัดแบ่งส่วนบริหารงานของกองออกเป็น ๓ แผนก เช่นเดียวกับสมัยที่เป็นเทศบาลนครกรุงเทพ

โดยผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนรูปการปกครอง และการบริหารจากระบบเทศบาล มาเป็นรูปการปกครองพิเศษที่เรียกว่า กรุงเทพมหานคร โดยได้รวมเอาหน่วยการปกครองหลายหน่วย เข้าด้วยกัน ได้แก่ งานภูมิภาคบางส่วนของจังหวัดเดิม องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี สุขาภิบาล ต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเดิม และเทศบาลนครหลวงเข้าด้วยกัน เป็นเหตุให้หน้าที่ความ รับผิดชอบตามกฎหมายของกรุงเทพมหานครมีขอบเขตกว้างขวาง เจ้าหน้าที่ทั้งข้าราชการและลูกจ้าง มีเพิ่มมากขึ้นจากเมื่อครั้งเป็นเทศบาลนครหลวงประมาณ ๒ เท่าตัวเศษ และโดยเหตุที่กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นหน่วยงานที่ปรึกษา ในด้านบริหารงานบุคคลของปลัดกรุงเทพมหานคร และ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๒. เป็นหน่วยงาน ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในฐานะ เป็นหน่วยงานบริหารงานบุคคลกลางของกรุงเทพมหานคร

๓. ทำหน้าที่เป็น (เสมือน) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ควบคู่เหตุผลสำคัญดังกล่าวข้างต้น กองการเจ้าหน้าที่จึงได้มีการปรับปรุงระบบงาน จากที่เป็นอยู่เดิมสมัยเทศบาลนครหลวงให้เป็นระบบงานใหม่ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ สามารถอำนวยความสะดวกการบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด โดยได้จัดแบ่ง ส่วนบริหารงานออกเป็น ๕ งาน ตามคำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ ๑๓๒๘/๒๕๑๗ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๗ ดังนี้

๑. งานวิเคราะห์อัตราค่าจ้างและระบบงาน
๒. งานการสอบ
๓. งานบรรจุและแต่งตั้ง
๔. งานความชอบและประเมินสมรรถภาพ
๕. งานวินัย
๖. งานทะเบียนประวัติ
๗. งานการลูกจ้าง
๘. งานบุคลากรสัมพันธ์
๙. งานเลขานุการ ก. ก.

งานวิเคราะห์อัตราค่าจ้างและระบบงาน มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- งานในตำแหน่งวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงานบริหารบุคคลโดยส่วนรวม ได้แก่ การปรับปรุงระบบงาน หรือปรับปรุงส่วนราชการ และการวางแผนอัตราค่าจ้าง ซึ่งจะต้องพิจารณาควบคู่กันไป
- งานวิเคราะห์อัตราค่าจ้าง ที่จะต้องนำเสนอขออนุมัติ ก. ก. ในที่สุด ได้แก่
 - การกำหนดอัตราค่าจ้าง ว่าแต่ละหน่วยงานควรมีจำนวนอัตราค่าจ้างเท่าใด จึงจะพอเหมาะกับปริมาณงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ และควรกำหนดให้มีตำแหน่งใดบ้าง ระดับใด มีเงื่อนไขการบรรจุอย่างไร
 - การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินเดือนเป็นขั้นสูงขึ้นตามคุณภาพและปริมาณงาน
 - การควบคุมทะเบียนอัตราค่าจ้าง

งานการสอบ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การกำหนดหลักสูตรการสอบต่าง ๆ เช่น สอบบรรจุคนเข้ารับราชการใหม่ และสอบเลื่อนชั้น
- การดำเนินการจัดสอบ

งานบรรจุและแต่งตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การบรรจุแต่งตั้งข้าราชการบรรจุใหม่
- การดำเนินการออกคำสั่งเลื่อนชั้นข้าราชการ
- การดำเนินการออกคำสั่งโอนและรับโอนข้าราชการ
- การออกคำสั่งย้ายข้าราชการ

งานความชอบและประเมินสมรรถภาพ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- พิจารณากำหนดหลักการและเกณฑ์ในการเลื่อนชั้นเงินเดือนประจำปี
- พิจารณาคำเนินการเลื่อนชั้นเงินเดือนข้าราชการกรณีพิเศษ
- การประเมินสมรรถภาพข้าราชการประจำปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้าย และการพิจารณาความชอบ
- งานจัดทำบัญชีถือจ่ายเงินเดือนข้าราชการ (จ.๑๘)

งานวินัย มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- พิจารณาคำเนินการตั้งกรรมการสอบสวนโทษทางวินัยของข้าราชการและลูกจ้าง
- การพิจารณาตรวจสอบจำนวนการสอบสวน เพื่อสรุปเสนอ
- การพิจารณาเรื่องข้าราชการและลูกจ้างตองหาก็คืออาญา และคดีแพ่ง
- การพิจารณาเรื่องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษข้าราชการและลูกจ้าง
- การพิจารณาคำเนินการเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการและลูกจ้าง
- การควบคุมทะเบียนพฤติการณ์ข้าราชการและลูกจ้าง

งานทะเบียนประวัติ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การเก็บรักษาและควบคุมทะเบียนประวัติข้าราชการ โดยการบันทึกเพิ่มเติมหรือแก้ไขสมุดประวัติราชการ

- การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญจักรพรรดิมาลา
- การดำเนินการเรื่องข้าราชการเกษียณอายุและลาออก

งานการลูกจ้าง มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การพิจารณาเสนออนุมัติอัตราลูกจ้างประจำ
- การพิจารณาเสนอขออนุมัติการจ้างลูกจ้างชั่วคราว
- การควบคุมอัตราลูกจ้างประจำ
- การควบคุมประวัติลูกจ้างประจำ
- การออกบัตรประจำตัวลูกจ้างประจำ
- การดำเนินการเกี่ยวกับลูกจ้างประจำในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องการเลื่อนอัตราจ้าง พิจารณาโทษทางวินัย โดยประสานงานกับงานวินัย เป็นต้น

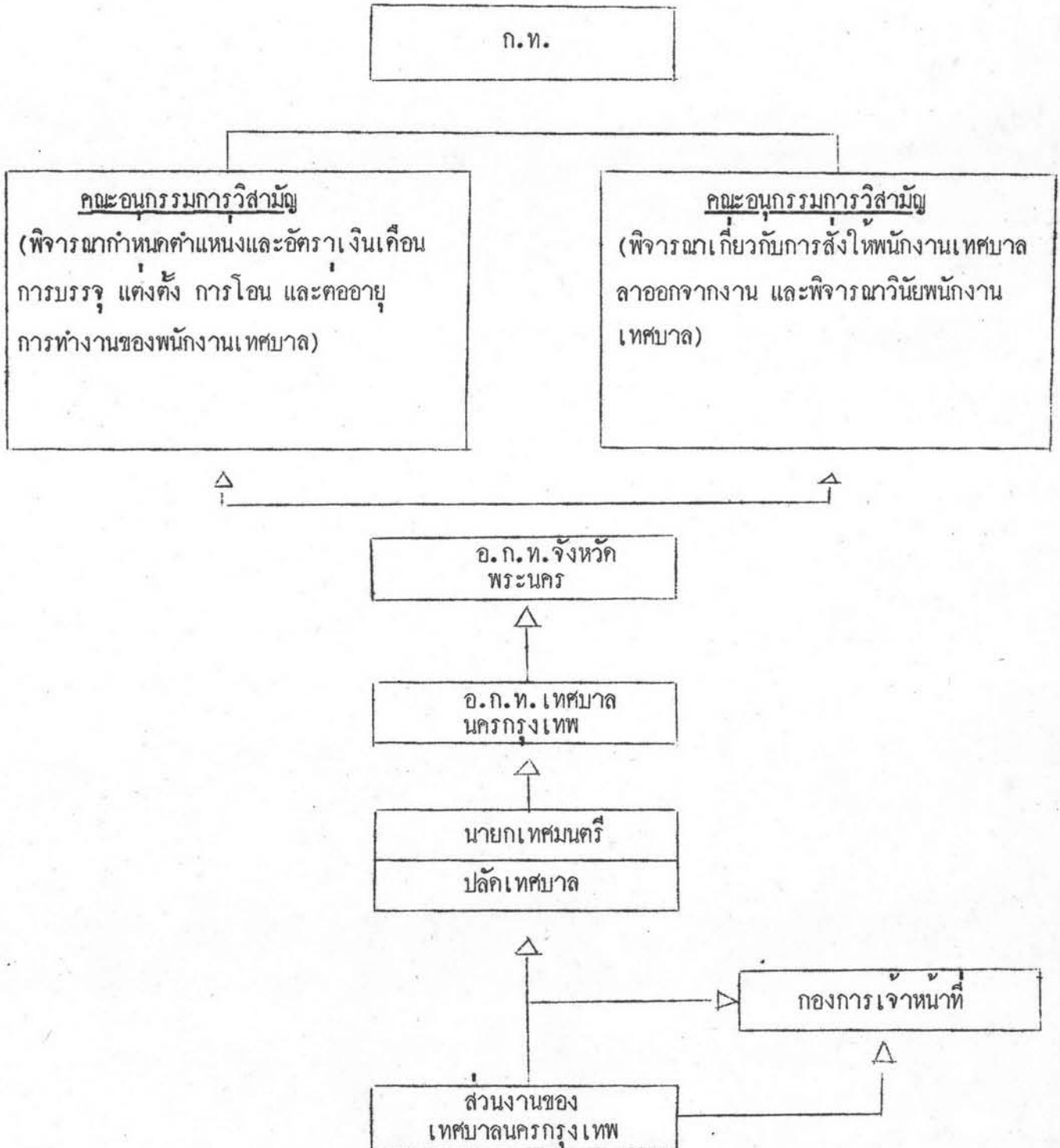
งานบุคลากรสัมพันธ์และสวัสดิการ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การเก็บรักษาระเบียบข้อบังคับและคำสั่งของ กทม.
- การออกบัตรประจำตัวข้าราชการ
- การดำเนินการเกี่ยวกับการลาต่าง ๆ เช่น ลาพักผ่อนต่างประเทศ ลาอุปสมบท ลาไปประกอบพิธีฮัจยี
- งานให้คำปรึกษาหารือข้าราชการที่มีปัญหา
- งานจัดทำข่าวการเจ้าหน้าที่
- งานดำเนินการจัดทำสวัสดิการของข้าราชการและลูกจ้าง

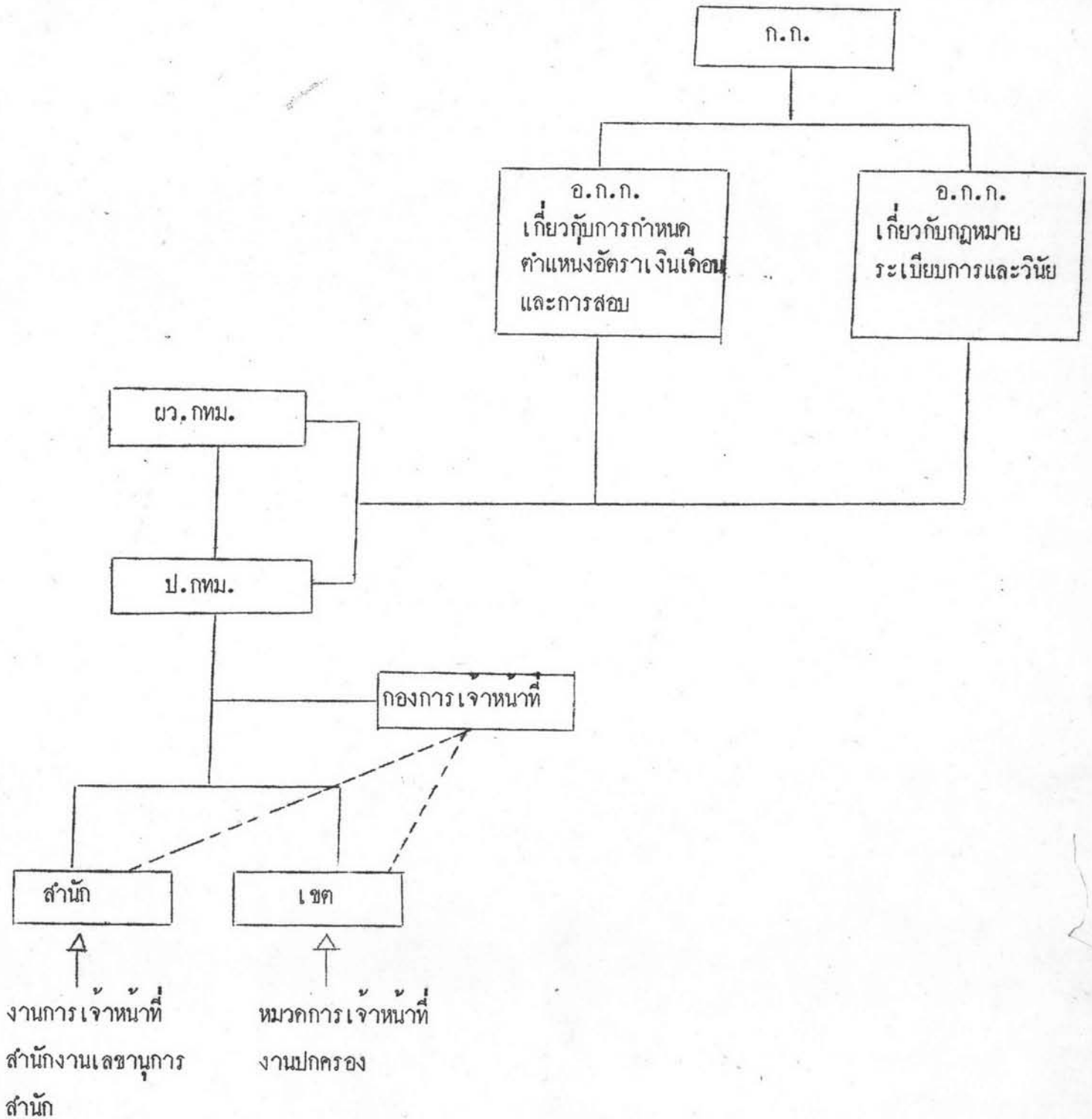
งานเลขานุการ ก.ก. มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

- การจัดเตรียมวาระการประชุม และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประชุม อ.ก.ก. และ ก.ก.
- การแจ้งมติ ก.ก.
- การเก็บรักษามติ และรายงานการประชุม ก.ก.
- การปรับวุฒิข้าราชการ

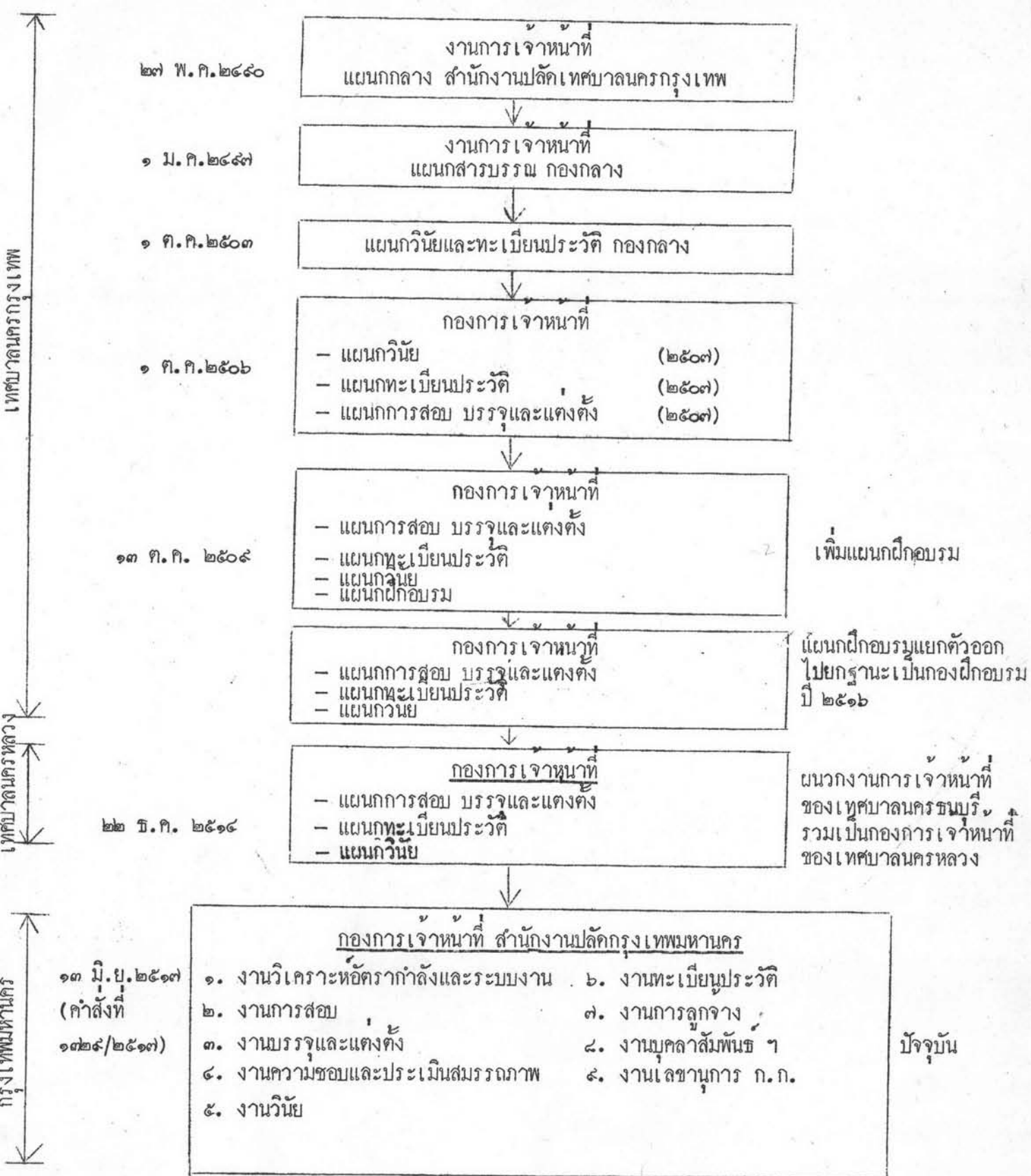
แผนผังสรุปการบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพ

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานคร

แผนผังสรุปประวัติความเป็นมาของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

๑.๓ สรุป

การปกครองท้องถิ่น รูปการปกครองพิเศษที่เรียกว่า กรุงเทพมหานคร มีวิวัฒนาการมาจากเทศบาลนครกรุงเทพ เทศบาลนครหลวง ตามลำดับเทศบาลนครกรุงเทพกำเนิดขึ้นโดยผลของกฎหมายที่มีเจตนารมณ์กระจายอำนาจปกครองจากรัฐบาลกลางไปให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นดำเนินการได้เอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน หรือท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง และเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง อันเป็นการวางพื้นฐานที่ดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่ก่อตั้งเทศบาลนครกรุงเทพจนเป็นกรุงเทพมหานครในขณะนี้ นับเวลารวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๕ ปี

จากการศึกษาวิเคราะห์ความเจริญเติบโตของส่วนราชการเทศบาลนครกรุงเทพ จนถึงกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่าได้เจริญเติบโตขึ้นโดยลำดับ ที่สัมพันธ์กับความเติบโตของชุมชน และในเมื่อส่วนงานบริหารที่มณฑลที่รับผิดชอบในการจัดบริการให้แก่ประชาชน อาทิ งานด้านกาชาด การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น ก็มีความเติบโตขึ้น มีพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบงานใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ มีความคล่องตัวในทางปฏิบัติ สามารถอำนวยความสะดวกการบริหารงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด

บทบาทสำคัญที่ถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของกองการเจ้าหน้าที่มี ๓

ประการ คือ

๑. เป็นหน่วยงานที่ปรึกษาในด้านการบริหารงานบุคคลของปลัดกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
 ๒. เป็นหน่วยงานดำเนินการเกี่ยวกับงานการเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร
 ๓. ทำหน้าที่เป็น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
- ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบงานของกองการเจ้าหน้าที่ และมีการดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลของกรุงเทพมหานครตามหลักวิชาแผนใหม่ อาจกล่าว

ไคว่ ระบบงานต่าง ๆ ของกองการเจ้าหน้าที่ยังอยู่ในระหว่างการเริ่มต้นดำเนินการโครงการ
ทางด้านการบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ซึ่งต้องประสบปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ทั้งในด้าน
ปัจจัยภายใน เช่น กำลังคน งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน และปัจจัยภายนอก
อันได้แก่ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับบุคคลของหน่วยงานอื่น ๆ สิ่งดังกล่าวเหล่านี้จำเป็นต้อง
ที่จะต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล
ของกรุงเทพมหานครดำเนินไปโดยมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้การบริหารงานของกรุงเทพมหานคร
ดำเนินไปด้วยดีและเจริญก้าวหน้าสืบไป.